

ÖZET

2000 SONRASI TÜRK SİNEMASINDA İSTANBUL İMGELERİ: İSTANBUL HATIRASI: KÖPRÜYÜ GEÇMEK, ANLAT İSTANBUL VE HAYAT VAR

Yirminci yüzyıl sonrası şehirlerin *metropollere* dönüşmesiyle, kent algılanması zor, karmaşık bir yapıya dönüşmüştür. Kentin bu algısında, *gerçeğin* aktarımında kayıta dayalı bir yöntem (kamera ile) izlemesiyle sinema diğer sanatlardan daha ayrı bir yerde durmaktadır. Yine de, gerçeğin birebir anlatısını sunmak, her anlatının bir yaratıcının *yeniden-üretimi* olması sebebiyle mümkün değildir. Ancak, karmaşık yapısıyla kenti algılanabilir kılmak, her birinin izleyicisine belirli bir hikaye anlatırken aynı kentin farklı imgelerini sunan filmler ile mümkün hale gelmekte ve bu imgeler *gerçek mekanlardan* yapılan seçimlerin “düzenli bir bütün” oluşturacak şekilde sinemada bir araya getirilmesiyle okunmaktadır. Çalışmada, gerçek yaşamdan seçtikleriyle, gerçeğe benzeyen ama “seçilmiş” bir kent imgesi sunan film örnekleri, filmi oluşturan *form* ve *anlam* bütünlüğü ile analiz edilmiştir. Filmlerdeki kentsel imge öğeleri, Kevin Lynch’in *Kent İmgesi* (2016) kitabında belirlemiş olduğu beş kent ögesi [*paths, edges, districts, nodes, landmarks*] esas alınarak incelenirken; anlam ise Roland Barthes’ın *Görüntünün Retoriği, Sanat ve Müzik* (2014) kitabındaki *tablo* [*tableau*] kavramına dayanarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Form ile anlam arasındaki ilişki ise, kameranın kaydına dayanan görüntülerin peş peşe yansıtılmasıyla kurulmuş ve bu kurgu sonucunda üretilen *kent imgesi* okunur olmuştur. Bu bağlamda, 1960’larla birlikte metropolleşme yolunda hızla ilerleyen İstanbul’un filmler üzerinden tarihsel süreci incelenmiş ve 2000 sonrasının İstanbul’u, değişen fiziksel ve toplumsal yapısıyla, incelenmeye değer bulunmuştur. Bu dönemde iyice karmaşıklaşan, çok katmanlı kentin algılanmasında “kentsel imge” ve “anlam”ın oluşturduğu birliktelik esas alınarak İstanbul’un aynı anda sahip olduğu farklı kent imgelerine farklı filmler üzerinden ulaşmak hedeflenmiştir. Bu doğrultuda Fatih Akın’ın *İstanbul Hatırası: Köprüyü Geçmek*’i (2005), Selim Demirdelen, Yücel Yolcu, Ömür Atay, Kudret Sabancı ve Ümit Ünal’ın birlikte çektikleri *Anlat İstanbul*’ları (2004) ve son olarak Reha Erdem’in *Hayat Var*’ı (2008) seçilen filmler olmuştur.

ABSTRACT

ISTANBUL IMAGES IN TURKISH CINEMA AFTER 2000: *CROSSING THE BRIDGE: THE SOUND OF ISTANBUL, ISTANBUL TALES AND MY ONLY SUNSHINE*

By the transformation of the post twentieth century cities into the *metropoles*, the city has turned into a complex structure that is hard to perceive. In this perception of the city, cinema stands in a different place than other arts by following a method (with camera) based on the recording in transferring the *reality*. Nevertheless, it is not possible to present the exact narrative of the reality, since every narrative is a *reproduction* of a creator. However, making the city perceptible by its complex structure becomes possible with the films that present different images of the same city while telling a certain story to the audience of each one, and these images are read by bringing the selections made in the *real places* together in cinema to form a "regular whole". In the study, film samples, which are real-like but present a "selected" urban image, have been analyzed regarding *form and meaning* integrity, constituting the film. The urban image elements in the films were analyzed based on the five urban elements (*paths, edges, districts, nodes, landmarks*) that Kevin Lynch identified in *The Image of the City* (2016) book; while the meaning has been managed to be revealed based on the concept of *tableau* in Roland Barthes' *The Responsibility of Forms: Critical essays on Music, Art, and Representation* (1984). The relationship between the form and meaning is established by successive sequence of the images based on the records, and the *urban image* produced in this fiction has become legible. In this context, the historical process has been examined through the films of Istanbul, which progressed rapidly along the path of metropolitanization in the 1960s, and post-2000 İstanbul was found worthy of being examined with its changing physical and social structure. It is aimed to reach different urban images that Istanbul has simultaneously, through different films, based on the coexistence of "urban image" and "meaning" in the perception of the multi-layered city that gets quite complicated in this period. In this respect, Fatih Akin's *Crossing the Bridge: The Sound of Istanbul* (2005), *Istanbul Tales* (2004), which was filmed together by Selim Demirdelen, Yücel Yolcu,